

Právo na informace o životním prostředí

jaro 2010

I.Průchová

Právo na informace jako politické právo

- LZPS

- Čl. 17 odst. 1
 - Svoboda projevu a **právo na informace** jsou zaručeny
- Čl. 17 odst. 4
 -právo **vyhledávat a šířit informace** lze **omezit** zákonem, jde-li o opatření v demokratické společnosti nezbytná pro ochranu práv a svobod druhých, bezpečnost státu, veřejnou bezpečnost, ochranu veřejného zdraví a mravnosti
- Čl. 17 odst. 5
 - Státní orgány a orgány územní samosprávy jsou povinny přiměřeným způsobem poskytovat informace o své činnosti.
 - Podmínky a provedení stanoví zákon

Realizace čl. 17 LZPS

- Zák.č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů
 - ve spoj. s dalšími předpisy (zejména důvody pro odepření informace)

Právo na informace o životním prostředí v mezinárodním právu a právu EU

- Aarhuská úmluva o přístupu k informacím, účasti veřejnosti na rozhodování a přístupu k právní ochraně v záležitostech životního prostředí (Sdělení č. 124/2004 Sb.m.s.)
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2003/4/ES o veřejném přístupu k informacím o životním prostředí a zrušení Směrnice Rady 90/313/EHS
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/2/ES ze dne 14. března 2007 o zřízení Infrastruktury pro prostorové informace v Evropském společenství (INSPIRE)

Právo na informace o stavu životního prostředí v ústavním pořádku ČR

- LZPS

- Hlava IV.

- Hospodářská, sociální a kulturní práva

- Čl. 35 odst. 2

- „Každý má právo na včasné a úplné informace o stavu životního prostředí a přírodních zdrojů“

- Ve spoj. s čl. 41 odst. 1:

- „práv uvedených včl.35 Listiny je možno se domáhat pouze v mezích zákonů, které tato ustanovení provádějí“.

Realizace čl. 35 odst. 2 LZPS

- Zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí, ve znění pozdějších předpisů (zák.č. 132/2000 Sb., 6/2005 Sb., 413/2005 Sb., 380/2009 Sb.)
- Další prameny
 - zvláštní předpisy z oblasti životního prostředí
 - právní předpisy ve vztahu k důvodům pro odepření informace o stavu životního prostředí
 - poskytování (zpřístupňování) statistických informací
 - Zák.č. 89/2005 Sb. o statistické službě (zák.č. 123/1998 Sb. se nevztahuje na zpřístupňování statistických informací)

Vztah zák.č. 123/1998 Sb. a zák.č. 106/1999 Sb.

- rozdílná věcná působnost
- rozdílné vymezení povinných osob
- rozdíly ve vymezení důvodů pro odepření informací
- rozdílná procesní pravidla a z toho vyplývající i specifika soudního přezkumu

Zvláštní předpisy z oblasti ochrany životního prostředí a jejich vztah k zák.č. 123/1998 Sb.

- Zejména:
 - Zák.č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí
 - Zák.č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci
 - Zák.č. 86/2002 Sb., o ochraně ovzduší
 - Zák.č. 18/1997 Sb., „atomový zákon“
 - Zák.č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií
- - vztah k zák.č. 123/1998 Sb.
 - § 15 zák.č. 123/1998 Sb.
 - *pokud zvláštní předpisy upravují též poskytování informací, které jsou předmětem zák.č. 123/1998 Sb., nelze rozsah informací stanovených zák. č. 123/1998 Sb. omezit*
 - *cit. ustanovení je třeba vnímat jako ustanovení týkající se právních předpisů, které byly účinné ke dni nabytí účinnosti zák.č. 123/1998 Sb.*

Zvláštní předpisy z oblasti ochrany životního prostředí a jejich vztah k zák.č. 123/1998 Sb.

- § 12 zák.č.123/1998 Sb.
 - zvláštní zákon může stanovit případy, kdy je jiná osoba povinna zpřístupňovat informace.
 - zvláštní zákon může rovněž určit odchylné způsoby a podmínky zpřístupňování informací.
 - právo na informace o životním prostředí podle tohoto zákona však nelze omezit nebo vyloučit.

Zvláštní předpisy, které nejsou výlučně předpisy z oblasti životního prostředí

- Zák.č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému
- Zák.č. 249/2000 Sb., o krizovém řízení (krizová zákon)
 - Informace pro případy mimořádných situací

Stavební zákon a informace o ŽP

- Zák.č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu
 - aplikační praxe vychází z toho, že informace poskytované podle stavebního zákona jsou informacemi spadajícími do věcné působnosti zák.č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím
 - mohou vzniknout hraniční situace, kdy bude třeba určit, zda se nejedná povahou o informaci o životním prostředí

Pojem informace o životním prostředí podle § 2 zák.č. 123/1998 Sb.

- informace v jakékoliv technicky proveditelné podobě
- demonstrativní výčet
 - 1. **stavu a vývoji životního prostředí, o příčinách a důsledcích tohoto stav**
 - 2. **připravovaných nebo prováděných** činnostech a opatřeních a o uzavíraných dohodách, které mají nebo by mohly mít vliv na stav životního prostředí a jeho složek,
 - 3. **stavu složek životního prostředí**, včetně geneticky modifikovaných organismů, a o interakci mezi nimi, o látkách, energii, hluku, záření, odpadech včetně radioaktivních odpadů a dalších emisích do životního prostředí, které ovlivňují nebo mohou ovlivňovat jeho složky, a o důsledcích těchto emisí
 - 4. **využívání přírodních zdrojů** a jeho důsledcích na životní prostředí a rovněž údaje nezbytné pro vyhodnocování příčin a důsledků tohoto využívání a jeho vlivů na živé organismy a společnost

Ad pojem info o ŽP

- 5. **vlivech** staveb, činností, technologií a výrobků na životní prostředí a veřejné zdraví a o posuzování vlivů na životní prostředí
- 6. **správních řízeních** ve věcech životního prostředí, posuzování vlivů na životní prostředí, **peticích** a **stížnostech** v těchto věcech a **jejich vyřízení** a rovněž informace obsažené v písemnostech týkajících se zvláště chráněných součástí přírody a dalších součástí životního prostředí chráněných podle zvláštních předpisů
- 7. **ekonomických a finančních analýzách** použitých v rozhodování a dalších opatřeních a postupech ve věcech životního prostředí, pokud byly pořízeny zcela nebo zčásti z veřejných prostředků,

Ad pojem info o ŽP

8. stavu veřejného zdraví, bezpečnosti a podmínkách života lidí, *pokud* jsou nebo mohou být ovlivněny stavem složek životního prostředí, emisemi nebo činnostmi, opatřeními a dohodami o službách v ŽP (až novelou zák.č. 6/2005 Sb.)
9. stavu kulturních a architektonických památek, *pokud* jsou nebo mohou být ovlivněny stavem složek životního prostředí, emisemi nebo činnostmi, opatřeními a dohodami o službách v ŽP(**až novelou zák.č. 6/2005 Sb.**)
10. **zprávách** o provádění a plnění právních předpisů v oblasti ochrany životního prostředí,".
11. mezinárodních, státních, regionálních a místních **strategiích a programech**, akčních plánech apod., jichž se Česká republika účastní, a zprávách o jejich plnění,
12. **mezinárodních závazcích** týkajících se životního prostředí a o plnění závazků vyplývajících z mezinárodních smluv, jimiž je Česká republika vázána,
13. **zdrojích informací** o stavu životního prostředí a přírodních zdrojů;

Způsoby zpřístupňování informací o životním prostředí

- Východiska v Aarhuské úmluvě
 - **aktivní** způsob zpřístupňování informací
 - A. informování veřejnosti v situacích bezprostředního ohrožení zdraví nebo životního prostředí
 - B. informování veřejnosti o typu a rozsahu informací o životním prostředí, které mají povinné subjekty k dispozici a o vlastním procesu zpřístupňování informací
 - C. vytváření veřejně přístupných registrů a souborů dat
 - neomezenému okruhu subjektů, aniž by bylo třeba podat žádost
 - **pasivní** způsob zpřístupňování informací
 - *na žádost konkrétnímu žadateli*

Aktivní způsob zpřístupňování informací

Aktivní způsob zpřístupňování informací

:A. informování veřejnosti v situacích bezprostředního ohrožení zdraví nebo životního prostředí

- Mimořádné situace:
- Zák.č. 123/1998 Sb. - § 10b
 - *V případě mimořádné události je veřejnost, které hrozí nebezpečí, varována podle zvláštních právních předpisů*
 - *např.*
 - Zák.č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému
 - Zák.č. 249/2000 Sb., o krizovém řízení (krizová zákon)
 - Zák.č. 86/2002 Sb., o ochraně ovzduší
 - Zák.č. 18/1997 Sb., „atomový zákon“
 - Zák.č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií

Aktivní způsob zpřístupňování informací

B. informování veřejnosti o typu a rozsahu informací o životním prostředí, které mají povinné subjekty k dispozici a o vlastním procesu zpřístupňování informací

- Vazba na pojem informace o ŽP
- § 10a zák.č. 123/1998 Sb.
 - povinné subjekty **zpracovávají** informace vztahující se k jejich **působnosti a vytvářejí nezbytné technické a další podmínky pro aktivní zpřístupňování informací.**
 - povinné subjekty jsou povinny v rozsahu stanoveném tímto zákonem **vést a aktualizovat elektronické databáze** obsahující informace vztahující se k jejich působnosti. Tato povinnost neplatí pro pověřenou osobu, pokud tyto informace vede v elektronické databázi povinný subjekt, který pověřenou osobu založil, zřídil, řídí nebo pověřil, popřípadě s níž má uzavřenu dohodu o poskytování služeb
 - povinné subjekty aktivně zpřístupňují informace zejména **způsobem umožňujícím dálkový přístup** a dále prostřednictvím **vlastní ediční a publikační činnosti.**
 - elektronické databáze musí být přístupné prostřednictvím zařízení umožňujících dálkový přístup.

Ad B.

- Nástroje:
 - portál informací o ŽP (<http://infozp.env.cz>)
 - Meziinformační systém MŽ (<http://mis.cenia.cz>)

Aktivní způsob zpřístupňování informací

C. vytváření veřejně přístupných registrů a souborů dat

- Registry:
 - Zejména:
 - Integrovaný registr znečišťování životního prostředí a integrovaný systém plnění ohlašovacích povinností v oblasti ŽP
 - Zák.č. 25/2008 Sb.
- další dokumenty a informace dle § 10a odst.5
 - **koncepce, politiky, strategie, plány a programy týkající se životního prostředí a zprávy o jejich provádění, pokud jsou zpracovávány,**
 - **zprávy o stavu životního prostředí, pokud jsou zpracovávány, souhrny údajů o sledování činností, které mají nebo by mohly mít vliv na stav životního prostředí a jeho složek,**
 - **správní rozhodnutí v případě, že je jeho vydání podmíněno vydáním stanoviska k posouzení vlivů provedení záměru na životní prostředí**
 - **dokumenty pořizované v průběhu posuzování vlivů na životní prostředí**
 - **hodnocení rizik týkající se životního prostředí, pokud jsou zpracovávány,**

Prostorová data

Geoportál

- Zák.č. 380/2009 Sb. (novela zák. č.123/1998 Sb.)
 - **Cíl:**
 - provedení implementace směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/2/ES ze dne 14. března 2007 o zřízení **Infrastruktury pro prostorové informace v Evropském společenství (INSPIRE)**
 - **Směrnice vytváří právní základ pro vybudování Evropské infrastruktury prostorových dat pro tvorbu, provádění a kontrolu politik životního prostředí.**
 - **Evropská infrastruktura bude vybudována na základě infrastruktur členských zemí, kde pak budou prostorová data s výhodou využita pro podporu politik životního prostředí na regionální i lokální úrovni.**
- **Národní geoportál INSPIRE**
 - **informační systémem veřejné správy**
 - **přístupný prostřednictvím portálu veřejné správy.**

Pasivní zpřístupňování informací (na žádost konkrétního subjektu – žadatele)

Formy a způsoby pasivního zpřístupňování INFO o ŽP

- obecně

- poskytování jakoukoliv technicky proveditelnou formou jednotlivým právnickým nebo fyzickým osobám, jež o ně požádaly
- přímé nahlížení do písemností nebo jiných souborů informací,
- pořizování výpisů, opisů nebo kopií žadatelem v sídle nebo v jiných prostorách povinných subjektů
- informování o způsobech a metodách získání jednotlivých informací

Povinné subjekty

- **povinné subjekty podle zák.č. 123/1998 Sb. (§ 2b)**
 - správní úřady a jiné organizační složky státu
 - orgány územních samosprávných celků
 - právnické nebo fyzické osoby, které na základě zvláštních právních předpisů vykonávají v oblasti veřejné správy působnost vztahující se přímo nebo nepřímo k životnímu prostředí
 - právnické osoby založené, zřízené, řízené nebo pověřené správními úřady nebo orgány územní samosprávy a fyzické osoby pověřené těmito subjekty, které na základě právních předpisů nebo dohody s těmito subjekty poskytují služby, které ovlivňují stav životního prostředí a jeho jednotlivých složek "pověřená osoba")
- **povinné subjekty podle zvláštních předpisů**
 - např. § 11 zák. o ochraně ovzduší (provozovatelé velkých a malých zdrojů znečišťování ovzduší)

Žadatel (oprávněná osoba)

- § 2 písm.c)
 - fyzické osoby
 - právnické osoby

Žádost

- podání žádosti o poskytnutí informace
 - forma žádosti
 - Ústní, telefonická, písemná, faxem, elektronická
 - obsah žádosti
 - Vymezení požadované informace
 - Žádost nemusí být odůvodněna
 - Nesrozumitelná nebo příliš obecně formulovaná žádost
 - Výzva k upřesnění
 - žádost podaná nepřislušnému povinnému subjektu
 - **subjekt, který nemá a nemusí mít požadovanou informaci**
 - **sdělení žadateli, že nelze informaci poskytnout**
 - **pokud je dotazovanému povinnému subjektu známo, který povinný subjekt má požadovanou informaci k dispozici, postoupí mu žádost ve lhůtách stanovených ve větě první a uvědomí o tom žadatele.**

Zveřejněná informace

- **Zveřejněná informace**

- žádost směřuje k poskytnutí zveřejněné informace, **může povinný subjekt** nejdříve, nejpozději však do 15 dnů, **místo poskytnutí informace sdělit žadateli údaje umožňující vyhledání a získání zveřejněné informace.** To neplatí, pokud žadatel uvedl, že nemá možnost získat zveřejněnou informaci jiným způsobem.
- pokud **žadatel trvá na přímém poskytnutí** zveřejněné informace, **povinný subjekt mu ji poskytne.**

Způsob a forma zpřístupnění informace ve vztahu ke konkrétní žádosti

Žadatel může v žádosti navrhnout

- formu,
- způsob

Zpřístupnění informace na technickém nosiči dat

žadatel je povinen uhradit jeho cenu nebo přiložit k žádosti technicky použitelný nosič dat.

Neurčení formy a způsobu žadatelem či požadovanou formy a způsob nelze ze závažných důvodů využít

- způsob a forma zpřístupnění informace s ohledem na splnění účelu žádosti o zpřístupnění informace a její optimální využití žadatelem.
- v pochybnostech se využije především formy a způsobu, jež byly žadatelem využity k podání žádosti.

Jiná forma

pokud povinný subjekt zpřístupní informaci - byť i jen částečně v jiné než požadované formě - musí tento svůj postup odůvodnit.

Lhůty

- Informaci je třeba zpřístupnit
 - bez zbytečného odkladu,
 - nejpozději do 30 dnů od obdržení žádosti,
 - zvláštní okolnosti
 - výjimečné prodloužení lhůty, nejvýše však do 60 dnů.
 - O takových okolnostech a o prodloužení lhůty musí být žadatel před uplynutím 30denní lhůty vyrozuměn.

Zpřístupnění informace o ŽP a správní řád

- poskytnutí informace neprobíhá ve správním řízení
- neúplná, nedostatečná informace
 - výslovně neřešeno
 - nutnost pohlížet jako na „odepřenou informaci“
 - viz dále

Omezení přístupu k informacím

- Důvody
 - obligatorní
 - fakultativní
- Právo odepřít zpřístupnění informace trvá pouze po dobu, po kterou trvá důvod odepření.

Omezení přístupu k informacím

- **Obligatoční**

- poskytnutí informace vylučují předpisy

- o ochraně utajovaných informací

- (zák.č. 412/2005 Sb.o ochraně utajovaných informací)

- o ochraně osobních nebo individuálních údajů a o ochraně osobnosti

- (OZ, zák.č.101/2000 Sb.o ochraně osobních údajů)

- o ochraně duševního vlastnictví

- (zák.č. 121/2000 Sb., autorský zákon)

- o ochraně obchodního tajemství

- (ObchZ)

Výluka z ochrany obchodního tajemství

- Porušením obchodního tajemství není zpřístupnění informace označené za obchodní tajemství
 - požadovaná informace se týká působení provozní činnosti podnikatele na životní prostředí,
 - hrozí bezprostřední ohrožení lidského zdraví a životního prostředí
 - požadovaná informace byla získána z prostředků z veřejných rozpočtů.

Výluka z ochrany osobnosti

- Porušením práva na ochranu osobnosti není
 - poskytnutí informace o **původci** činnosti znečišťující nebo jinak ohrožující nebo poškozující životní prostředí obsažené v pravomocném rozhodnutí o trestném činu, přestupku nebo jiném správním deliktu.

Omezení přístupu k informacím fakultativní

- **Fakultativní**

- Požadovaná informace byla povinnému subjektu předána osobou, která k tomu nebyla podle zákona povinna a nedala předchozí písemný souhlas k zpřístupnění této informace
- zpřístupnění této informace by mohlo mít nepříznivý vliv na ochranu životního prostředí v místech, kterých se informace týká
- žadatel se domáhá informací opatřovaných v rámci přípravného řízení (vyšetřování) v trestních věcech, nebo se informace týká neukončených řízení a nepravomocných rozhodnutí o přestupcích a jiných správních deliktech,

Ad Omezení přístupu k informacím fakultativní

- **Fakultativní**

- žádost byla formulována nesrozumitelně nebo příliš obecně a žadatel, ač byl k tomu vyzván, ji podle nedoplnil, nebo j
- jde o anonymní žádost.
- požadovaná Informace se týká dosud nezpracovaných nebo nevyhodnocených údajů,
- žádost je formulována zjevně provokativně nebo obstrukčně,
- žadatel již má požadovanou informaci prokazatelně k dispozici
- požadovaná informace týká vnitřních pokynů povinného subjektu, které se vztahují výhradně k jeho vnitřnímu chodu

Procesní postup při odepření informace

- rozhodnutí o odepření informace
 - správní rozhodnutí
 - odvolání, rozklad
 - žaloba ve správním soudnictví
- rozhodnutí se nevydává
 - v případě anonymní žádosti,
 - pokud žadatel svou žádost, ač k tomu byl řádně a včas vyzván, nedoplnil
- fikce rozhodnutí o odepření informace (§ 9 odst. 3)
 - neposkytnutí informace ve stanovené lhůtě
 - odvolání
 - žaloba ve správním soudnictví

Úhrady

- Žadatel je povinen uhradit
 - Náklady spojené s
 - pořízením kopií
 - pořízením technických nosičů dat
 - s odesláním informací
 - zákon neukládá povinnost úhrady za vyhledávání informací.